

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Přírodovědecká fakulta

katedra geografie

Tereza Havlíková

PŘÍRODNÍ PARKY OLOMOUCKÉHO KRAJE

Bakalářská práce

Vedoucí práce: RNDr. Aleš Létal, Ph.D.

Olomouc 2011

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně pod vedením RNDr. Aleše Létala, Ph.D. a s použitím literárních a internetových zdrojů, jež jsem všechny uvedla v závěru práce v seznamu použité literatury.

V Olomouci dne 17. 4. 2011

podpis autorky

Děkuji vedoucímu bakalářské práce RNDr. Aleši Létalovi, Ph.D. za ochotné vedení práce a cenné rady.

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
Přírodovědecká fakulta
Akademický rok: 2009/2010

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE (PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Tereza HAVLÍKOVÁ**
Osobní číslo: **R09026**
Studijní program: **B1301 Geografie**
Studijní obor: **Regionální geografie**
Název tématu: **Přírodní parky Olomouckého kraje**
Zadávací katedra: **Katedra geografie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem práce je shromáždit ucelené informace o přírodních parcích ležících na území Olomouckého kraje. Při řešení práce bude autorka spolupracovat s institucemi řešící danou problematiku. Součástí práce bude vyhodnocení potenciálu přírodních parků pro další možné využití.

Struktura práce:

- 1) Úvod do problematiky
- 2) Obecná ochrana přírody ČR
- 3) Přírodní parky Olomouckého kraje
- 4) Potenciál přírodních parků Olomouckého kraje
- 5) Závěr

Rozsah grafických prací: Podle potřeb zadání
Rozsah pracovní zprávy: 5 000 - 8 000 slov
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

Šafář, J. a kol.: Olomoucko. Chráněná území ČR, Svazek VI. Praha, Agentura ochrany přírody a krajiny ČR a Ekocentrum Brno, 2003, 454 s.
Kolektiv.: Koncepce ochrany přírody a krajiny Olomouckého kraje. Krajský úřad Olomouc, 2004.
Zákon ČNR č. 114/1992 Sb. ze dne 19. února 1992 o ochraně přírody a krajiny.

Vedoucí bakalářské práce: RNDr. Aleš Létal, Ph.D.
Katedra geografie
Datum zadání bakalářské práce: 27. května 2010
Termín odevzdání bakalářské práce: 30. dubna 2011

L.S.

Prof. RNDr. Juraj Ševčík, Ph.D.
děkan

Doc. RNDr. Zdeněk Szczyrba, Ph.D.
vedoucí katedry

V Olomouci dne 27. května 2010

Obsah

1	Úvod.....	8
2	Cíle práce.....	9
3	Použitá metodika.....	10
	3.1 Zhodnocení základní literatury	10
4	Vymezení zájmového území.....	11
	4.1 Úvod do problematiky.....	11
	4.2 Ochrana krajinného rázu podle zákona.....	11
5	Přírodní parky v Olomouckém kraji.....	13
	5.1 Přírodní park Březná.....	14
	5.2 Přírodní park Kladecko.....	17
	5.3 Přírodní park Sovinecko.....	20
	5.4 Přírodní park Terezké údolí.....	23
	5.5 Přírodní park Údolí Bystice.....	26
	5.6 Přírodní park Velký Kosíř.....	29
6	Negativní vlivy lidské činnosti	32
7	Návrh nového přírodního parku, NATURA 2000.....	33
8	Diskuze.....	35
9	Závěr.....	39
	Summary.....	40
	Seznam použité literatury.....	41

1 Úvod

Přírodní parky nemají sice statut ochrany takový jako chráněné krajinné oblasti nebo národní parky, přesto si zasluhují pozornost. Jako oblasti se zachovalou přírodou mohou být pro místní obyvatele nebo zájemce dokonce vítanějším místem relaxace nebo studia přírody. Bakalářskou práci jsem si zvolila z důvodu zájmu o některé z parků v Olomouckém kraji a chtěla jsem v rámci vlastního srovnání poznat i ostatní. Práce udává přehled šesti přírodních parků a jejich prostředí na území Olomouckého kraje. Jsem si vědoma, že většina informací již byla napsána, práce se ale snaží v ucelené podobě představit všechny najednou a srovnat také jejich význam a charakter pro potenciální návštěvníky těchto území.

2 Cíle práce

Cílem bakalářské práce je shromáždit ucelené informace o přírodních parcích ležících na území Olomouckého kraje. Pomocí literatury, internetových zdrojů, terénního výzkumu a spolupráce s institucemi řešícími danou problematiku je vyhodnocen potenciál těchto přírodních parků a jejich možné využití. Práce je doplněna mapkami, tabulkami a fotografiemi z přírodních parků.

3 Použitá metodika

3.1 Zhodnocení základní literatury

Pro vypracování bakalářské práce jsem použila literaturu, která se zabývá dílčí fyzickogeografickou tematikou. K nejkompaktnějším literárním zdrojům patří publikace *Olomoucko. Chráněná území ČR, svazek VI.* (Šafář, 2003), ze které jsem čerpala informace o biogeografických, geologických, geomorfologických a obecných podmínkách jednotlivých přírodních parků. K pochopení problematiky přírodního parku v rámci obecné ochrany přírody mi posloužil *zákon č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny* a publikace *Péče o chráněná území* (Míchal, 1999). Aktuální dění v oblasti přírodních parků jsem sledovala v *Koncepci ochrany přírody a krajiny pro území Olomouckého kraje* (Bosák, 2004) a v dokumentu *Hodnocení důsledků koncepce* (Machar, 2005). Doplnující informace k jednotlivým parkům jsem získávala z konkrétněji zaměřených publikací jako např. z práce *Chráněná území okresu Olomouc* (Dostálík, 2008), *Natura 2000 v Olomouckém kraji* (Kol., 2009), *Okres Šumperk – Okres Jeseník. Průvodce přírodou a historií* (Gába, 1996), *Štítecko* (Sojková, 2006) či diplomové práce *Geomorfologické poměry Přírodního parku údolí Bystřice* (Matoušová, 2010). Dále pomocí internetových zdrojů a též terénního výzkumu, mj. informačních cedulí naučných stezek a informačních letáků.

Při práci jsem pracovala také s turistickými a internetovými mapami. V bakalářské práci jsou pak mapy jednotlivých přírodních parků vytvořené v programu GIS.

4 Vymezení zájmového území

4.1 Úvod do problematiky

Přírodní park (zkracováno jako PŘP) je obecně chráněné území podle zákona č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny. Přírodní parky zřizují krajské úřady vyhláškou, ve které omezují činnosti, jež by mohly vést k rušení, poškození nebo ke zničení dochovaného stavu území, cenného pro svůj krajinný ráz a soustředěné estetické a přírodní hodnoty. Kategorie „přírodní park“ je totožná s bývalou kategorií „oblast klidu“, které však byly zřizovány pro omezení negativních vlivů na rekreační využívání těchto oblastí. Podle § 90 zákona č. 114/1992 Sb. se oblasti klidu, vyhlášené závaznými právními předpisy okresních národních výborů prohlašují za přírodní park. Do jisté míry se přírodní park podobá malé chráněné krajinné oblasti bez vlastní správy, tzn. že jde o kulturní krajinu jak s ekosystémy přírodními, tak přírodě vzdálenými a rovněž se sídelními útvary (Míchal, 1999).

Ve většině zemí je „přírodní park“ z legislativního hlediska srovnatelný s našimi CHKO, nikoli s tím, co se přírodním parkem nazývá u nás. Najdeme je tam pod označením, např. slovensky: *Prírodný park*, německy: *Naturpark*, polsky: *Obszar chronionego krajobrazu (OChK)*, španělsky: *Parque natural*, chorvatština: *Prirodni park*.

4.2 Ochrana krajinného rázu podle zákona

Krajinný ráz, kterým je zejména přírodní, kulturní a historická charakteristika určitého místa či oblasti, je chráněn před činnostmi snižující jeho estetickou a přírodní hodnotu. Zásahy do krajinného rázu, zejména umístování a povolování staveb, mohou být prováděny pouze s ohledem na zachování významných krajinných prvků, zvláště chráněných území, kulturních dominant krajiny, harmonické měřítko a vztahy v krajině.

K umístování a povolování staveb, jakož i jiným činnostem, které by mohly snížit nebo změnit krajinný ráz, je nezbytný souhlas orgánu ochrany přírody. Podrobnosti ochrany krajinného rázu může stanovit ministerstvo životního prostředí obecně závazným právním předpisem.

K ochraně krajinného rázu s významnými soustředěnými estetickými a přírodními hodnotami, který není zvláště chráněn podle části třetí tohoto zákona, může orgán

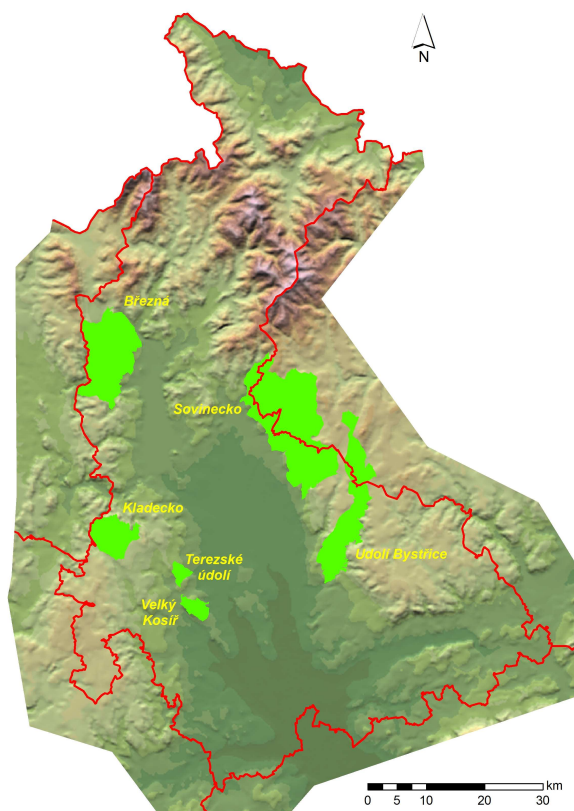
ochrany přírody zřídit obecně závazným právním předpisem přírodní park a stanovit omezení takového využití území, které by znamenalo zničení, poškození nebo rušení stavu tohoto území.

Krajinný ráz se neposuzuje v zastavěném území a v zastavitelných plochách, pro které je územním plánem nebo regulačním plánem stanoveno plošné a prostorové uspořádání a podmínky ochrany krajinného rázu dohodnuté s orgánem ochrany přírody (§ 12 Zákona, 1992).

Kraje mohou vydávat pro svůj správní obvod nařízení o zřízení či zrušení přírodních parků a o omezení využití jejich území (§ 77a Zákona, 1992).

5 Přírodní parky v Olomouckém kraji

V rámci práce je řešeno území Olomouckého kraje (administrativní jednotka) v němž bylo vyhlášeno celkem šest přírodních parků, z toho dva zasahují na území sousedního, Moravskoslezského kraje. Všechny uvedené parky se vyznačují vysokou krajinářskou hodnotou a výskytem řady zvláště chráněných druhů organismů.

Obr. 1 Přírodní parky na území Olomouckého kraje

Tab. 1 Přehled přírodních parků na území Olomouckého kraje

Přírodní park	Vyšlá-šen	Rozlo- ha v ha	Z toho v Olomouc- kém kraji v ha	Obecní úřady s rozšířenou působností	Poznámka
Březná	1997	11 600	11 600	Šumperk	-
Kladecko	1992	3 554	3 554	Prostějov	Chráněn od r. 1990 jako oblast klidu
Sovinecko	1994	19 910	8 940	Bruntál, Olomouc, Šumperk	Zasahuje do Moravskoslezského kraje

Terezké údolí	1996	760	760	Olomouc	Vyhláška neuvádí rozlohu (vypočteno z GIS)
Údolí Bystřice	1995	9 810	6 730	Bruntál, Olomouc	Zasahuje do Moravskoslezského kraje
Velký Kosř	1992	1 963	1 963	Olomouc, Prostějov	Chráněn od r. 1987 jako oblast klidu
Rozloha v Olomouckém kraji celkem			33 547 ha		
% z rozlohy kraje			6,52 %		

(Konceptce ochrany přírody, 2009)

5.1 Přírodní park Břežná

Obr. 2 Přírodní park Břežná

Přírodní park Březná byl vyhlášen v roce 1997 Okresním úřadem v Šumperku na výměře 11 600 ha a rozkládá se v západní části šumperského regionu. Osu parku tvoří výrazná, hluboká a symetrická údolí řek Březná na západě, Nemilka na východě a Moravská Sázava na jihu, jimiž je ohraničena Drozdovská vrchovina s nejvyšším vrcholem Pustina (626,2 m n. m.). Mírně členitá, poměrně vyvážená a esteticky působivá krajina je osídlena a hospodářsky využívána více než 600 let. Uchovává množství rozptýlené zeleně a je domovem chráněných druhů živočichů.

Geologické podloží je tvořeno silně metamorfovanými horninami, bioticko migmatickými rulami, svory a kvarcity zábřežského krystalinika, které se střídají se žilami bioticko amfibolických křemenných dioritů (tonality) např. v oblasti Horních Studének, Jedlí a Svébohova.

Mezi zvláštnosti tohoto parku patří například balvanové proudy, balvanová moře a také četné mrazové sruby s průměrnými výškami okolo 10 metrů, které se nachází na svazích Pálené hory a Vlčí jámy. Zajímavostmi tohoto území jsou také přes 170 let starý les pralesovitého charakteru, rozkládající se v lokalitě „Vodní stráně“ nebo cenný soubor smrků, jedlí, javorů a bohatého bylinného podrostu, který se nazývá „Lesina“ (<http://www.kr-olomoucky.cz>).

Botanicky nejcennější je komplex mezofilních až hydrofilních luk a olšin v údolí meandrující říčky Březné a jejích přítoků s početnými populacemi bledule jarní (*Leucojum vernum*). Koberce této zákonem chráněné rostliny najdeme koncem března na vlhkých loukách v okolí osady Na Horách a obcí Horní Studénky, Drozdov a Jedlí. Tyto louky jsou druhově velmi bohaté, bledule vystřídají nachové květy knotovky lesní (*Melandrium sylvestre*), smolničky obecné (*Lychnis viscaria*), kohoutka lučního (*Lychnis flos-cuculi*), růžově kvetoucí bylina představující jednu z ozdob vlhkých luk, dále bychom zde našli kakost hnědočervený (*Geranium phaeum*), kosatec žlutý (*Iris pseudacorus*), orobinec širokolistý (*Typha latifolia*), skřípínu lesní (*Scripus sylvaticus*), ostřici žlutou (*Carex flava*) a ostřici prosovou (*Carex panicea*), vachtu trojlistou (*Menyanthes trifoliata*) nebo lýkovec jedovatý (*Daphne mezereum*).

V lesnatých částech se zbytky svěžích bučin s jedlí bělokorou (*Abies alba*) hnízí čáp černý (*Ciconia nigra*), výr velký (*Bubo bubo*), krahujec obecný (*Accipiter nisus*), krkavec velký (*Corvus corax*), datel černý (*Dryocopus martius*), ledňáček obecný (*Alcedo atthis*), sluka lesní (*Scolopax rusticola* L.), křepelka (*Coturnix coturnix* L.) a koroptev polní (*Perdix perdix*). Na mokřady, potůčky, slepá ramena a tůň je vázán výskyt celé řady našich obojživelníků a drobných koryšů, dokonce je i domovem dnes

stále vzácného raka říčního (*Astacus astacus*) a raka bahenního (*Astacus leptodactylus*). Dále zde žije škeble rybníčná (*Anodonta cygnea*), čolek horský (*Triturus alpestris*), mlok skvrnitý (*Salamandra salamandra*), užovka obojková (*Natrix natrix*) a ledňáček říční (*Alcedo atthis*). Uchovává množství rozptýlené zeleně a je domovem dalších chráněných druhů živočichů, mj. netopýra brvitého (*Myotis emarginatus*), plcha velkého (*Glis glis*) a ještěrky obecné (*Lacerta agilis*) (Šafář, 2003).

Obr. 3 Údolí řeky Březné (Havlíková, 7.11. 2008)

Obr. 4 Mokřad na dolním toku Březné (Havlíková, 13. 4. 2009)

5.2 Přírodní park Kladecko

Obr. 5 Přírodní park Kladecko

Krajina severozápadního cípu okresu Prostějov v Zábřežské vrchovině se vyznačuje harmonicky vytvářenou krajinou, velmi pestrá geologickou stavbou, členitým povrchem a místy ještě tradičním využitím zemědělských pozemků (louky a drobná zemědělská výroba). Oblast je součástí pásu s vápencí, který se táhne od Mladče k jihozápadu přes Javoříčský kras až k Jesenci. Podstatná část tohoto typu krajiny je proto od roku 1990 chráněna jako oblast klidu a od roku 1992 formou přírodního parku. Park zaujímá rozlohu 3 554 ha. Převládající část Kladecka si kromě malebné krajiny uchovala řadu významných společenstev i jednotlivých druhů organismů.

Zásadní význam pro utváření krajiny mají oblasti výskytu vápence, ve kterém jsou vyvinuty charakteristické krasové útvary jako jeskyně (největší jsou za hranicí parku u Javoříčka), vápencové skály, náznaky škrapových polí (okolí Lumírova) a závrtvy. Geologické podloží doplňují fylity, bazální křemence, diabysy a další vulkanické horniny s vrstvami magnetit-hematitových rud. Stejně jako v širokém okolí jsou zde

také přítomny kulmské břidlice a droby. V oblasti lze spatřit i valouny čistého křemene, který zde byl zjištěn ve vysoké kvalitě. Nejvyšším bodem je Dzbel (604,4 m n. m.).

Pravěké osídlení je doloženo z vrchu Průchodnice, kde byly zjištěny stopy krátkého pobytu mladopaleolitického člověka i zemědělců. Trvalejší osídlení se objevuje především během kolonizace ve 13. století. V regionu se později těžila železná ruda (hematit). V Roudných lze stále nalézt značné kusy železné rudy, která často obsahuje vtroušený červený jaspis. Ke spojení šesti šachet byla ve 30. letech 19. století vystavěna Roudenská cesta (cedule).

Na Kladecku jsou přirozené bučiny, na vápenci představované společenstvy květnatých vápnomilných bučin asociace *Cephalanthero-Fagetum*. Vyskytují se zde kromě buku lesního (*Fagus sylvatica*) hojně jedle bělokorá (*Abies alba*), velmi vzácně tis červený (*Taxus baccata*) a brslen bradavičnatý (*Euonymus verrucosus*), z význačných a zajímavých druhů ještě okrotice bílá (*Cephalanthera damasonium*), okrotice červená (*Cephalanthera rubra*), kyčelnice devítilistá (*Dentaria enneaphyllos*), oměj vlčí (*Aconitum vulparia*) a růže převislá (*Rosa Vendulina*), dále medovnick velkokvětý (*Melittis melissophyllum*) a korállice trojklanná (*Corallorhiza trifida*). Přirozenými náhradními společenstvy lesů jsou louky, na výslunných vápencových stráních semixerofilní pastviny s válečkou prapořitou (*Brachypodium pinnatum*), místy s roztroušenými keři jalovce obecného (*Juniperus communis*). Roste zde i rozrazil ožankovitý (*Veronica teucrium*), vzácně sasanka lesní (*Anemone sylvestris*) a hořec brvitý (*Gentianopsis ciliata*).

Mokřady jsou zastoupeny zejména fragmentem ostřicovomechového společenstva svazu *Caricion davallianae* v údolí Bělé, vlhkými loukami s upolínem nejvyšším (*Trollius altissimus*) v Nectavském údolí a mokřadem v PP U nádrže. Z jejich rostlinného bohatství uvádíme alespoň ostřici Davallovu (*Carex davalliana*), ostřici žlutou (*Carex flava*), vrbu rozmarýnolistou (*Salix rosmarinifolia*), kruštík bahenní (*Epipactis palustris*), srstnatec májový (*Dactylorhiza majalis*), mečík střečovitý (*Gladiolus imbricatus*), kuklík potoční (*Geum rivale*), starček potoční (*Tephrosieris crispa*), kosatec sibiřský (*Iris sibirica*), zárazu devětsilovou (*Orobancha flava*) a vachtu trojlistou (*Menyanthes trifoliata*), v chladných údolích také devětsil bílý (*Petasites albus*). Z východního podhůří Dražanské vrchoviny naopak pronikly, zejména na výslunné vápencové skály, některé teplomilné druhy jako sesel sivý (*Seseli osseum*) a strdivka sedmihradská (*Melica transsilvanica*). Na těchto skalkách byly pozorovány

mimo jiné i lomikámen trojprstý (*Saxifraga tridactylites*) a vratička měsíční (*Botrychium lunaria*).

V krasovém území se zachovalými lesy hnízdí například čáp černý (*Ciconia nigra*) a výr velký (*Bubo bubo*). V jeskyních byla zjištěna řada druhů netopýrů, například netopýr velký (*Myotis myotis*), netopýr vousatý (*Myotis mystacinus*) a netopýr černý (*Barbastella barbastellus*). V bukových lesích je poměrně hojný mlok skvrnitý (*Salamandra salamandra*). Skalnatých biotopů využívá například modrásek rozchodníkový (*Scolitantides orion*). Lesy oblasti jsou bohužel poškozovány zdivočelými muflony (*Ovis musimon*).

Charakteristická přirozená společenstva chrání i několik zvláště chráněných území a to PR Rudka a Průchodnice, PP Na Kozénku, Skalky, U nádrže a Taramka. Několik velmi cenných lokalit je zachováno v údolí Bělé severně od železniční zastávky Šubířov (Šafář, 2003).

Obr. 6 Panorama přírodního parku Kladecko (Havlíková, 3. 10. 2010)

Obr. 7 Přírodní rezervace Průchodnice (Havlíková, 3. 10. 2010)

5.3 Přírodní park Sovinecko

Obr. 8 Přírodní park Sovinecko

Vyhlášen v roce 1994 Okresními úřady v Bruntále, Olomouci a Šumperku. Rozsáhlý přírodní park zaujímá rozlohu 19 910 ha, z toho v okrese Bruntál 10 970 ha, v okrese Olomouc 7 910 ha a Šumperk 1 030 ha. Podstatná část patří ke geomorfologickému celku Nízkého Jeseníku, jihozápadním okrajem prochází zlomová linie, která tvoří rozhraní s Hornomoravským úvalem a severozápadní okraj zahrnuje výběžek Hanušovické vrchoviny.

Posláním parku je zachovat jednak typický ráz krajiny, jednak lesní porosty se strukturou a dřevinnou skladbou blízkou původním porostům, na které je vázána řada zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů.

V širším okolí Sovince, mezi obcemi Paseka a Těchanovice v jihozápadní části Nízkého Jeseníku, vystupuje z andělskohorských vrstev devonsko-karbonského stáří (famen-tournai) tzv. sovinecké antiklinorium. Tvoří asi 5 km dlouhý pruh severovýchodního směru obsahující zvrásněné vrstvy sericitických břidlic, vápenců až písčitých vápenců, které v okolí Sovince obsahují (zejména ve svrchních polohách) zrnka až malé valounky křemene, živců, kvarcitů a fylitů. Vápence tohoto typu jsou charakteristické pro závěr předkulmské sedimentační etapy.

Vápence v okolí Sovince jsou považovány za devonské, určit jejich stáří přesněji nebylo dosud možné pro nedostatek zkamenělin, v opuštěném lomu na jižním okraji Sovince jsou ve vápencích vytvořeny neobvyklé krasové jevy, jejichž typičnost je způsobena příměsí úlomků. Vyvinuly se zde škrapy, kapsovitě prohlubně, komínovité dutiny a propast'ovité jeskyně dosahující hloubky až 60 m. V komínovitých dutinách byly nalezeny kosterní zbytky pleistocenních obratlovců.

Mnohé partie přírodního parku v minulosti patřily k významným místům těžby rozličných nerostných surovin. V okolí Sovince bylo několik vápencových lomů, poměrně rozsáhlá těžba rudných minerálů, zprvu hlavně železných a stříbrných, naposledy olovnatých probíhala od středověku až do sedmdesátých let minulého století především v severozápadní části území u Horního Města a Rudy. (Vítek, <http://www.rymarovsko.cz>)

Zvlněný terén přírodního parku je protnut několika hlubokými údolími (místně zvanými žleby), která sledují celkový sklon území Nízkého Jeseníku, tedy přibližně od severu k jihu. Jihovýchodní částí protéká říčka Sitka s několika krajinářsky hodnotnými partiemi pod Huzovou, u Horního a Dolního Žlebu a také v bezprostřední blízkosti města Šternberka. Napříč celým územím přírodního parku pak protéká říčka Oslava, sledovaná silnicí z Rýmařova do Dlouhé Loučky. Z obou stran přijímá řadu dalších

přítoků, z levé strany jsou to říčky Teplička (protékající Paseckým Žlebem a Pasekou) a Sovinecký potok s ostrohem hradu Sovinec, v osadě Valšovský Důl ústí do Oslavy pravý přítok Huntava, vytvářející jedno z nejromantičtějších údolí na severní Moravě. Na jejím středním toku najdeme národní přírodní památku Rešovské vodopády, jediné zvláště chráněné území v prostoru přírodního parku, vyhlášenou v roce 1966 na ploše 71,61 ha na ochranu zejména asi čtvrt kilometru dlouhé úzké a hluboké soutěsky se soustavou kaskád, jejichž nejvýraznější stupeň padá z výšky téměř deseti metrů ke spodnímu okraji rokle (<http://www.rymarovsko.cz>).

Ze zachovalé pestré flóry 2. - 5. vegetačního stupně stojí za pozornost místy bohatě zmlazující jedle bělokorá (*Abies alba*), jilmy (*Ulmus* spp.) zatím nezasažené tracheomykózou, mečík střečovitý (*Gladiolu imbricatus*), všivec ladní (*Pedicularis sylvatica*), prstnatec májový (*Dactylorhiza majalis*) a další chráněné nebo ohrožené druhy rostlin. Na svazích v údolí Oskavy se nacházejí malé přírodní poklady, kterými jsou zachovalé komplexy kyselých bučin.

Poznatky o fauně tohoto velmi členitého území jsou zatím neúplné. Pozoruhodný je nález plže člunice jezerní (*Acroloxus lacustris*), který žije přisedlým způsobem života, čímž se odlišuje od našich ostatních vodních plžů a je také citlivý na čistotu a kvalitu vody. Park obývá minimálně sedm druhů obojživelníků, šest druhů plazů, 108 druhů ptáků, z nichž 95 tu hnízdí. Mezi doloženými savci je mj. rejsek horský (*Sorex alpinus*), ve vývržku sýce rousného (*Aegolius funereus*) byly nalezeny zbytky mišivky horské (*Sicista betulina*) (Šafář, 2003).

V nejsevernější části parku na území Olomouckého kraje, s pokračováním do Moravskoslezského kraje, najdeme Evropsky významnou lokalitu Sovinec, kde jsou předmětem ochrany stanoviště extenzivně sečených luk, bučin a lesy na svazích, sutích a v roklích (Natura 2000, 2009).

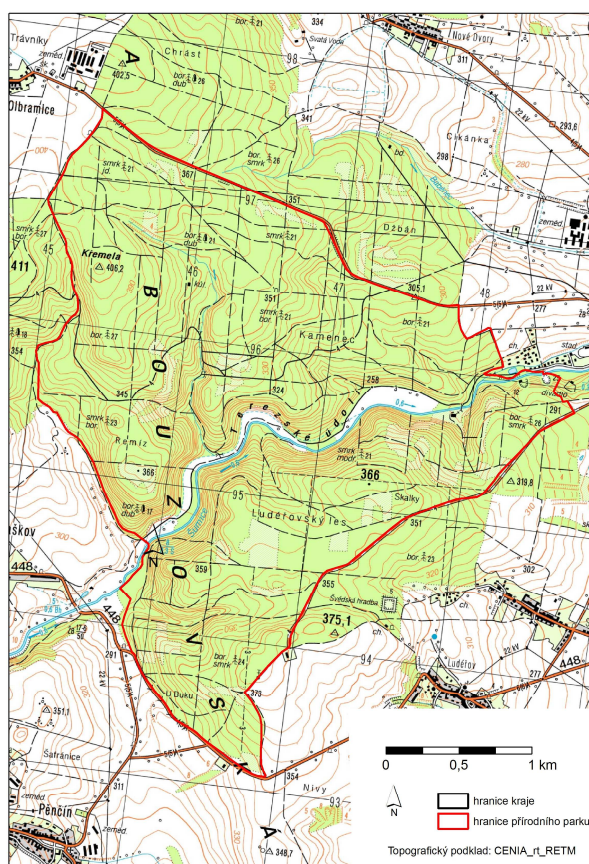

Obr. 9 Zvlněná krajina přírodního parku Sovinecko (Havlíková, 10. 4. 2011)

Obr. 10 Národní přírodní památka Rešovské vodopády (Havlíková, 10. 4. 2011)

5.4 Přírodní park Terezké údolí

Obr. 11 Přírodní park Terezké údolí

Tento park byl vyhlášen okresním úřadem v Olomouci v roce 1996 a nalézá se v jihozápadní části okresu při hranici s okresem Prostějov mezi obcemi Olbramovice, Paskov, Luděfov, Střížov a Náměšť na Hané. Ve vyhlášce není uvedena rozloha, proto byla vypočtena z GISu a činí 760 ha.

Posláním Terezkého údolí je zajištění ochrany přírodního rázu jak průlomového neckovitého údolí říčky Šumice, která tvoří osu parku, s přílehlými strmými svahy, tak i bezprostředně navazujícího komplexu smrkových a místy také lužních lesů v ploché údolní nivě. Celá oblast je geomorfologicky, botanicky, zoologicky i archeologicky mimořádně cennou lokalitou.

Geomorfologicky se jedná o východní okraj Zábřežské vrchoviny. Předkvartérní podklad území tvoří paleozoické spodnokarbonské (kulmské) sedimenty patřící k moravské zóně Českého masivu. Kvartérní pokryvy tvoří svahové, eolické a fluviální sedimenty. Svahové sedimenty jsou na různě ukloněných svazích v celém zájmovém území. Fluviální sedimenty tvoří štěrkové a písčité nánosy na dně údolí, zčásti též zbytky starší sedimentace ve svazích.

Pestrá mozaika různých biotopů podmiňuje vysokou druhovou diverzitu rostlin i živočichů. Vedle teplomilných doubrav a dubohabrových hájů se v údolní nivě vyskytují i společenstva vlhkých luk a mokřadů, na stráňkách a v úvozech polních cest teplomilné trávníky. Tomu odpovídá výběr ze zatím zjištěných rostlin: kosatec sibiřský (*Iris sibirica*), srstnatec pleťový (*Dactylorhiza incarnata*), náprstník velkokvětý (*Digitalis grandiflora*), ostřice prodloužená (*Carex elongata*), ostřice řídkoklasá (*Carex remota*), bělozářka větvitá (*Anthericum ramosum*), prvosenka jarní šedavá (*Primula versi* subsp. *canescens*), čilimník řezenský (*Chamaecytisus ratisbonensis*), jaterník trojlaločný (*Hepatica nobilis*), lilie zlatohlávek (*Lilium martagon*), tužebník jilmový (*Filipendula ulmaria*), metlice trstnatá (*Deschampsia cespitosa*), krvavec toten (*Sanguisorba officinalis*), hvozdík kartouzek (*Dianthus carthusianorum*), mochna písečná (*Potentilla arenaria*), čestec klasnatý (*Pseudolysimachion spicatum*) aj.

Z hmyzu tu žijí mj. svižník polní (*Cicindela campestris*), střevlík zahradní (*Carabus hortensis*), střevlík kožitý (*Cicindela coriacerus*), batolec červený (*Apatura ilia*), batolec duhový (*Apatura iris*), perleťovec stříbropásek (*Argynnis paphia*), okáč třeslicový (*Coenonympha glycerin*) a další. Na bohatou populaci bezobratlých je vázán výskyt čolka obecného (*Triturus vulgaris*) i čolka horského (*Triturus alpestris*), mloka skvrnitého (*Salamandra salamandra*), skokana štíhlého (*Rana dalmatina*), ještěrky obecné (*Lacerta agilis*) i méně běžné užovky podplamaté (*Natrix tessellata*).

Údolí je důležitým tahovým koridorem ptactva a celá řada druhů zde také hnízdí, je to mj. výr velký (*Bubo bubo*), čáp černý (*Ciconia nigra*), datel černý (*Dryocopus martius*), jestřáb lesní (*Accipiter gentilis*), lejsek bělokrký (*Ficedula albicollis*), skorec vodní (*Cinclus cinclus*) a ledňáček říční (*Alcedo atthis*).

Přírodní park Terezké údolí a přilehlé území je evropským odborným sdružením Planta Europa deklarován za botanicky významné území mezinárodního významu (Important Plant Area), a to jako jedna z prioritních částí programu „Parky pro život“ Evropské unie. Takto významných lokalit je v České republice pouze třináct. Terezké údolí bylo společně s přilehlým masivem Kosíře zařazeno jako regionálně významné území s vysokou druhovou diverzitou rostlinných taxonů, s neobyčejně vysokým počtem druhů z Červeného seznamu ČR a druhů zvláště chráněných zákonem (Šafář, 2003).

Uvnitř parku najdeme ještě PR Terezké údolí. V roce 1995 byl připraven a podán návrh na vyhlášení dvou zvláště chráněných území PR Rmíz a PP U zabitého. Místo je také významnou archeologickou lokalitou, kde k cenným nálezům patří tři valy opevněné území na skalním ostrohu Rmíz. Kromě valu tu byla nalezena i hradba, která je nejstarší odkrytou hradbou ve střední Evropě. Hradisko Rmíz obývali lidé patřící ke kultuře s nálevkovitými poháry a kanelovanou keramikou pozdní doby kamenné. Zajímavá je také skalní step na Palazourku (<http://www.namestnahane.cz>).

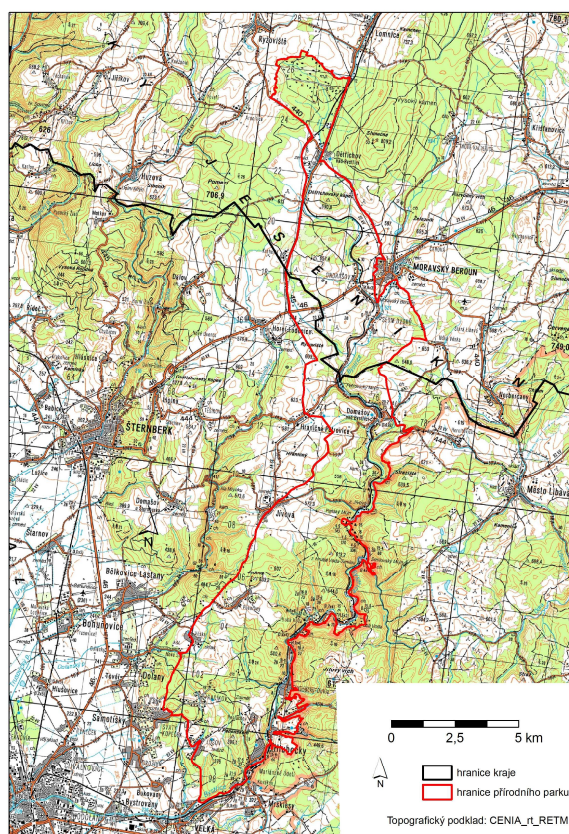

Obr. 12 Údolí říčky Šumice (<http://www.namestnahane.cz>)

Obr. 13 Meandry Šumice v údolní nivě (Havlíková, 26.2. 2011)

5.5 Přírodní park Údolí Bystřice

Obr. 14 Přírodní park Údolí Bystřice

Přírodní park Údolí Bystřice byl vyhlášen v roce 1995 Okresními úřady v Olomouci a Bruntále. Celková rozloha ani výměra v okrese Olomouc nejsou ve

vyhláše uvedeny, z GISu tedy 9 810 ha, z toho v Olomouckém kraji 6 730 ha. Park leží v Domašovské vrchovině na pomezí okresu Olomouc při hranici s okresem Bruntál, ve kterém navazuje přírodní park stejného jména. Osu území vytváří řeka Bystřice a její údolní niva.

Geologická stavba území je tvořena kulmskými, tedy spodnokarbonskými sedimenty. Horninový obsah je zde poměrně jednotvárný, převládají v něm jílové břidlice s vložkami aleurolitů nebo drob, místy s polohami slepenců. Kulmské sedimenty mají často flyšový charakter. Severní úsek území u Domařova je součástí hornobenešovských vrstev, kde převažují droby. Jižní úsek pod Domašovem směrem k Jívové je součástí moravických vrstev, zde převažují především jílové břidlice lokálně obsahující zkamenělé karbonské rostliny a živočichy (např. velké exempláře mlže *Posidonia becheri*). Kulmské sedimenty jsou v údolních svazích odkryty v celé řadě přirozených i umělých výchozů v zářezu železniční trati a opuštěných lomech. Pleistocénní kamenná moře a kamenné proudy jsou vytvořeny na jílových břidlicích moravických vrstev. Údolní niva říčky Bystřice je tvořena různě mocnými fluvialními naplaveninami.

V sevřeném údolí, kde řeka Bystřice vytvořila hluboké skalnaté údolí s kaňony, skalními ostrohy, sutěmi a kamennými moři se zachovaly kvalitní lesní porosty místy velmi připomínající prales, místy s rozsáhlými porosty měsíčnice vytrvalé (*Lunaria rediviva*). V místech, kde pramení přítoky, se zachovaly zbytky rašelinných luk, v údolích pak vlhké louky (<http://iszp.kr-moravskoslezsky.cz>). Západní a severní část území dnešního přírodního parku byla odlesněna a přeměněna na pastviny a louky. Z těch zbyly po nesmyslném odvodnění a rozorání jen fragmenty. I na nich se však zachovaly některé vzácné druhy, mj. kosatec sibiřský (*Iris sibirica*).

Několik aktivních lomů a desítky opuštěných štol jsou často využívány jako zimoviště letounů. Zatím v nich bylo zjištěno osm druhů, například zvláště chránění vrápenec malý (*Rhinolophus hipposideros*), netopýr velký (*Myotis myotis*), netopýr velkoduchý (*Myotis bechsteinii*), netopýr černý (*Barbastella barbastellus*), ale i některé méně běžné druhy, kupř. netopýr severní (*Eptesicus nilssonii*). Štoly využívají k zimování také některé druhy obojživelníků, zejména mlok skvrnitý (*Salamandra salamandra*), a řada druhů bezobratlých. Vedle běžnějších druhů jako je meta temnostní (*Meta Medardi*) nebo píďalka jeskynní (*Triphosa dubitata*) byl zatím na třech lokalitách v údolí Bystřice nalezen koník *Troglophilus cavicola*, který má jinak severní hranici svého areálu v Rakousku.

Součástí přírodního parku je Přírodní památka Kamenné proudy u Domařova, kde najdeme ukázkou mrazových srubů, kamenných moří a sutí a Přírodní rezervace Hrubovodské sutě od roku 2001, se společenstvy bučin, jedlobučin a sut'ových lesů, mezi nimiž se skrývají ohrožené druhy rostlin a živočichů (Šafář, 2003). Údolí Bystřice u Hluboček je Evropsky významnou lokalitou s ochranou jednoho z nejohroženějších motýlů soustavy Natura 2000, přástevníka kostivalového (*Callimorpha quadripunctaria*). Chystá se rozšíření oblasti (Natura 2000, 2009).

K zajímavostem, které dotvářejí osobité kouzlo údolí řeky Bystřice, patří i vysoké mosty a tunely železniční tratě Olomouc – Krnov, která se vine vysoko nad řekou, aniž by jakkoliv narušovala přírodní krásy krajiny (<http://iszp.kr-moravskoslezsky.cz>).

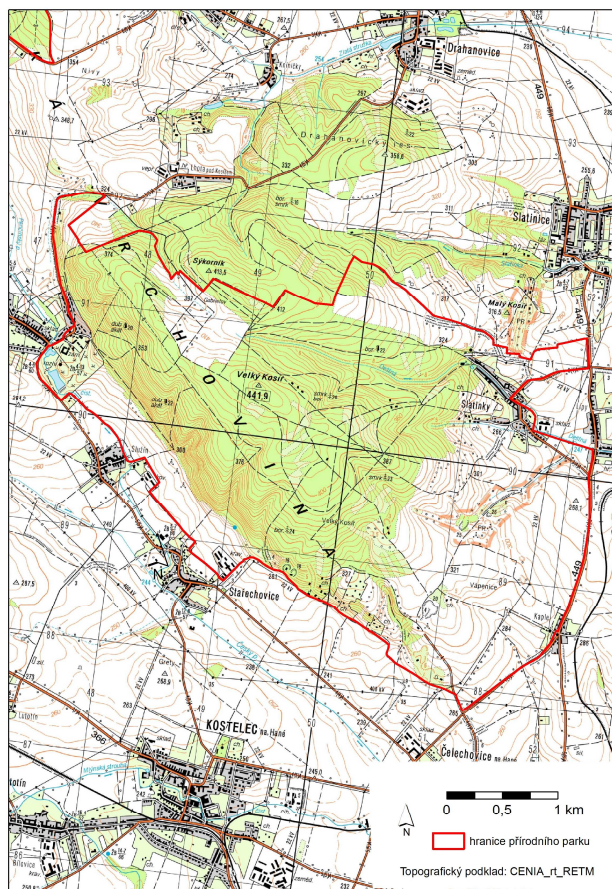

Obr. 15 Sevřené údolí řeky Bystřice (Havlíková, 13.11. 2010)

Obr. 16 Sut'ová pole v údolí řeky Bystřice (Havlíková, 13.11. 2010)

5.6 Přírodní park Velký Kosíř

Obr. 17 Přírodní park Velký Kosíř

Velký Kosíř byl v roce 1987 vyhlášen Okresním národním výborem v Prostějově jako oblast klidu, která byla Okresním úřadem v Prostějově převedena roku 1992 do kategorie přírodní park. V roce 2000 byl přírodní park vyhlášen i na území ležícím v okrese Olomouc a to na rozloze 676 ha, Prostějovská část zaujímá rozlohu 1 225 ha. Území přírodního parku pokrývá větší část vrchu Velký Kosíř (441,9 m n. m.), který náleží k Zábřežské vrchovině. Je nejvyšším vrcholem Hané, místními přezdívány „Hanácké Mont Blanc“.

Většina podloží je tvořena kulmskými drobami, na východním a jihovýchodním okraji vystupují devonské vápence. V této části území je rozsáhlé bezlesí, využívané v minulosti jako zahrady, sady a lomy. Vápenec se tu těžil vcelku nedávno, v lomech je ještě nyní patrný profil země, kde prochází několik vrstev zejména devonského stáří. Větší část území je téměř úplně pokryta lesy. Původní teplomilné doubravy byly však

nahrazeny monokulturami smrku ztepilého (*Picea abies*) a borovice lesní (*Pinus sylvestris*), dále s příměsí akátu a vtroušené jedle. Přesto je celý přírodní park botanicky velmi cenný. Roste zde celá řada chráněných a ohrožených druhů rostlin, mj. lýkovec vonný (*Daphne eueborum*), mochna jahodovitá (*Potentilla sterilis*), lněnka Dollinerova (*Thesium dollineri*), plamének přímý (*Klematis recta*), dymnivka bobovitá (*Corydalis intermedia*), křivatec nejmenší (*Gates minima*), křivatec rolní (*Gates villosa*), kosatec pestrý (*Iris variegata*), růže bedrníkolistá (*Rosa pimpinellifolia*), růže keltská (*Rosa gallica*), dejvorec velkoplodý (*Caucalis platycarpus*), černýš rolní (*Melampyrum arvense*), šklebivec přímý (*Misopates orontium*), vstavač vojenský (*Orchis militaris*), vstavač obecný (*Orchis morio*), koniklec velkokvětý (*Pulsatilla grandis*), ladoňka rakouská pravá (*Scilla drunensis* subsp. *drunensis*), zvonek boloňský (*Campanula bononiensis*), rmen rakouský (*Cota austriaca*).

Na bohatá rostlinná společenstva je vázán výskyt neméně pestré fauny, a to zejména hmyzu. Nejlépe jsou zatím poznáni motýli. Nedávno zde byla zjištěna kudlanka nábožná (*Mantis religiosa*). Hnízdí tu výr velký (*Bubo bubo*). V zámku v Čechách pod Kosířem na západním okraji přírodního parku se pravidelně vyskytuje letní kolonie kriticky ohroženého vrápence malého (*Rhinolophus hipposideros*) a proto bylo území vyhlášeno Evropsky významnou lokalitou. Vrápenci tu sídlí ve ztemnělých prostorách pod schodištěm vedoucím do zámeckého parku (Natura 2000, 2009).

V přírodním parku najdeme ještě další Evropsky významné lokality, jimiž jsou Kosíř-lomy, Malý Kosíř a Vápenice. Na Vápenici a kosířských lomech jsou předmětem ochrany polopřirozené suché trávníky a facie na vápnitých podložích s koniklem velkokvětým (*Pulsatilla grandis*) a přástevníkem kostivalovým (*Callimorpha quadripunctaria*). Je navrženo jejich sloučení do jedné EVL. V lokalitě Malý Kosíř najdeme jak suché trávníky tak suchá vřesoviště a význačná naleziště vstavačovitých, která jsou vázána na bývalé extenzivní pastviny (Natura 2000, 2009). V parku je také pět chráněných území: PR Andělova zmola, NPP Růžičkův lom, NPP Státní lom, PP Vápenice a PP Studený kout (Šafář, 2003).

Na jižních svazích Kosíře bývaly do 18. století vinohrady. Ukrývá se zde i nesčetné množství stop osídlení od nejstarších dob v několika lokalitách, např. prehistorické sídliště poblíž vrcholu, sídliště s valy u obce Čelechovice na Hané, neolitické mohyly, či feudální dvorec Gabrielov. Pod horou najdeme sirné prameny, které využívají lázně Slatinice (<http://www.hrady.cz>).

Obr. 18 Velký Kosř (Havlíková, 28.8. 2010)

Obr. 19 Pozůstatky těžební činnosti na Vápenici (Natura 2000, 2009)

6 Negativní vlivy lidské činnosti

Území přírodních parků Velký Kosíř a Údolí Bystřice jsou poznamenány výstavbou rekreačních objektů nevalné architektonické kvality. Řada těchto objektů vznikla či byla rekonstruována nebo dostavována bez řádného stavebního povolení. Krajský úřad si tedy dal za cíl ve spolupráci s příslušnými stavebními úřady provést revizi nejproblémovějších staveb a zahájit případná řízení o odstranění staveb, které mají zásadní a negativní dopad na krajinářské hodnoty parků (Koncepte ochrany přírody, 2009). Nectavským údolím sice vede silnice i železnice, ale obce na Kladecku mají stále svůj původní vrchovinný ráz a krajina není zasažena chatovou zástavbou. To platí i o železnici vedené údolím Bystřice, která je do krajiny zasazena velmi citlivě.

Jisté ohrožení pro chráněné lokality je také vyšší návštěvnost, s čímž souvisí nedodržování předpisů. Velkým problémem je vyrývání ohrožených druhů rostlin a aplikace herbicidů a hnojiv na okolních polích. Potenciálním ohrožením dříve extenzivně využívaných luk může být i upuštění od pravidelné péče o krajinu kácením náletových dřevin a sečením trávníků. Ve vlhčích částech parků jsou limitující hydrologické podmínky, které by při větších změnách znamenaly zničení stanovišť (Dostalík, 2008). Hrozí také poškozování vodní erozí (Šafář, 2003). Ve všech parcích se projevují negativní dopady v důsledku lesního hospodaření (holoseče, nešetrná těžba, výsadba nevhodných a nepůvodních dřevin) a také bezohlednost některých návštěvníků zanechávajících po sobě odpadky či v blízkosti obcí černé skládky.

7 Návrh nového přírodního parku, NATURA 2000

Olomoucký kraj ve spolupráci se Zlínským krajem připravovali návrh na vyhlášení přírodního parku Morava – Chropýňský luh, což je velmi rozsáhlý komplex cenných přírodních stanovišť a druhových lokalit. Do parku by spadala i vyhlášená Národní přírodní rezervace Zástudánčí. Problémem na této územně velmi rozsáhlé lokalitě jsou komplikované vlastnické poměry a zájmy, např. vodárenské, důlní - podzemní zásobník plynu, zájmy na intenzivním lesním hospodaření. Není ještě zcela vyjasněno jaké kategorie Zvláště chráněných území by zde měly být zřízeny, optimálním řešením by bylo celý územní komplex Chropýňského luhu (s výjimkou těžebního prostoru u Tovačova) vyhlásit jako „Přírodní park“ ve spolupráci se Zlínským krajem (Koncepte ochrany přírody, 2009).

Krátkodobým úkolem pro Krajský úřad bylo dohodnutí konečné verze rozčlenění celého území na jednotlivé dílčí lokality a připravit vyhlášení lokality přírodním parkem. Dále připravit pro území odborné podklady (plány péče) a zahájit vyhlášovací řízení jednotlivých Zvláště chráněných území ve spolupráci se Zlínským krajem (Koncepte ochrany přírody, 2009).

V současné době se od vyhlášení parku zcela upustilo v souvislosti s programem NATURA 2000. Uvedené lokality byly zahrnuty do seznamu Evropsky významných lokalit a tudíž jsou v jistém slova smyslu pod určitým režimem ochrany. Podle vyjádření Dr. Šafáře z Olomoucké Agentury ochrany přírody a krajiny se o zřízení dalšího přírodního parku neuvažuje. Všechna potenciální území Chropýňského luhu jsou již vedena jako naturové lokality pod kódem CZ0714085 (Machar, 2005). Předmětem ochrany jsou zde přirozené eutrofní vodní nádrže s vlhkomilnou vegetací a smíšené jasanovo-olšové či dubové lužní lesy. Mj. bobr evropský (*Castor fiber*), čolek velký (*Triturus cristatus*), hrouzek Kesslerův (*Gobio kessleri*), modrásek bahenní (*Maculinea nausithous*) či ohniváček černočárý (*Lycaena dispar*) (Natura 2000, 2009).

V rámci existujících přírodních parků je vyhlášeno několik dalších Naturových území. Jejich přehled je uveden v tabulce 2 a podrobnější informace pak v kapitolách o jednotlivých přírodních parcích.

Tab. 2 Evropsky významné lokality v přírodních parcích Olomouckého kraje

Přírodní park	Evropsky významná lokalita	Kód
Sovinecko	Sovinec	CZ0710018
Údolí Bystřice	Údolí Bystřice u Hluboček	CZ0713825
Velký Kosíř	Čechy pod Kosířem	CZ0713723
Velký Kosíř	Kosíř - Lomy	CZ0714076
Velký Kosíř	Malý Kosíř	CZ0714083
Velký Kosíř	Vápenice	CZ0714074
	Morava – Chropyňský luh	CZ0714085

(Machar, 2005)

8 Diskuze

V rámci celkového přehledu přírodních parků je důležité se také zamyslet nad srovnáním či významem jednotlivých území. Následující odstavce jsou věnovány vlastnímu hodnocení potenciálu a atraktivit pro návštěvníky území.

Všechny parky jsou výjimečné co se týče krajinného rázu a zachovalosti přírodních společenstev, ne nadarmo byly vyhlášeny přírodními parky. Když se procházím po lesní stezce, mám dojem skoro nedotčené krajiny, takové jak ji příroda stvořila, krásné, plné zeleně a malých i velkých živočichů, to vše doprovázeno zpěvem ptáků. Já osobně nemám ráda ruch města a proto si ráda vyjdu do přírody trochu odpočinout, nadýchat se čerstvého vzduchu a načerpat síly. Myslím, že nejen já.

Každý ze šesti parků je pěkný a zajímavý něčím jiným, ale nelze říci, který je nejlepší nebo nejhezčí. Je to jen o tom, zda-li se chce člověk projít pěšky či vyjet na kole a kolik času chce výletu věnovat. Na procházku je ideální např. nejmenší park Terezké údolí, v němž je pro návštěvníky od roku 2001 připravena i naučná stezka, která má deset zastavení. Dozvíme se na ní něco o přírodě a historii nebo proč se údolí nazývá Terezké. Stezka je dlouhá šest kilometrů a začíná u obchodu v Náměšti na Hané a končí u zámku v Laškově. Územím prochází dvě turisticky značené cesty s výchozím bodem v Náměšti na Hané, kam se návštěvník může dopravit jak vlakem tak autobusem. Jsou zde rovněž vyznačeny cyklostezky, doporučit lze cyklostezku údolím říčky Šumice z Náměště na Hané do Laškova.

Přírodní parky Velký Kosíř a Kladecko jsou také vhodné pro pěší turistiku, díky poměrně malé rozloze. Kromě vlastní dopravy autem se sem můžeme dostat autobusem a následně se projít lesem. Vrchol Kosíře je místem četných turistických vycházek a nalézá se tu i vrcholová kniha, o kterou pečuje Klub českých turistů Smržice. Z vrcholu kopce zatím nic nevidíme, protože je zalesněn, stará rozhledna, která zde stávala v letech 1927 – 1939 byla bohužel stržena. Toto ale chtějí změnit místní iniciativy z obcí Slatinky a Těšetice a vyhlásily proto sbírku na vystavění nové rozhledny. Můžeme si koupit schod, např. každý desátý za částku 20 000,- Kč. Při novoročním výstupu na Kosíř (1.1.2011), kterého se zúčastnilo cca 3 000 lidí, byl slavnostně položen základní kámen plánované rozhledny, a to pánem Kosíře „Kosířanem“, starostkou Těšetic paní Hanou Rozsypalovou a starostou Slatinek Jaromírem Crhou (<http://prostejovsky.denik.cz>). Z plánované nové rozhledny, která by měla dosahovat

výšky 32 metrů, by byl potenciální výhled 360 stupňů a bylo by vidět 68 % území. Velký Kosíř by měl druhou nejlepší viditelnost ve správním obvodu ORP Olomouc (<http://www.olomouckevyhledy.upol.cz>). Součástí parku je i naučná stezka vycházející z nedalekých Čech pod Kosířem, kde na zámečku pobýval malíř Josef Mánes a na ní navazující stezka „Mánesova cesta“ pokračující až do Prostějova. V zámeckém parku najdeme pomalu chátrající zámek se skleníkem a malou, momentálně pro technický stav uzavřenou rozhlednu a rybníky. V budoucnu by zde mohlo vzniknout třeba arboretum, protože tento park patří svou rozlohou, počtem a skladbou druhů dřevin mezi nejkrásnější parky v regionu.

V části přírodního parku Kladecko se můžeme také vydat po naučné stezce, nevede sice celým parkem, jen jeho jihozápadní částí, ale pro představu o zdejší krajině postačí. Na třinácti zastaveních nás informuje o spoustě zajímavostí, rostlinách, živočiších, osídlení či o údolí říčky Bělé. Stezka je dlouhá asi 8 km a lze ji pohodovým tempem projít za dvě a půl hodiny. Doprava do odlehlejších částí parku není úplně jednoduchá a časově nenáročná, na cestu se můžeme vydat buď ze železniční zastávky Šubířov v Nectavském údolí nebo v Jesenci. Do jiných částí parku se dá vyjet po cyklostezce nebo po značených turistických trasách. Nad obcí Ponikev na vrchu Homole (586 m n. m.) se nachází bývalá ruská základna se strážní pozorovací věží, v objektu se dnes nachází soukromá pila a na dobré slovo je možno na věž vystoupat a použít ji jako rozhlednu.

Ostatní tři parky jsou rozsáhlejší a proto jsou vhodnější pro cykloturistiku. Najdeme zde relativně hustou síť stezek a cyklostezek všech možných barev. Např. v přírodním parku Sovinecko můžeme zvolit za cíl hrad Sovinec a v rámci prohlídky vystoupat na věž odkud je nádherný výhled po okolní krajině. Hradními lákadly jsou také víkendové jarmarky a rytířské turnaje. Turistům je nabídnuta dobře značená síť cyklostezek, ale co se týče informačních cedulí a odpočívadel, je to z mého pohledu slabé. Území je přístupné ze Šternberka (BUS, VLAK), Dlouhé Loučky (BUS), Huzové (BUS), Sovince (BUS) a Rešova (BUS). Naopak v Údolí Bystřice nám zřizovatel připravil naučnou stezku dlouhou 13 km a jedenácti zastaveními. Výchozím bodem může být Svatý Kopeček u Olomouce (BUS), Pohořany (BUS), Hrubá Voda (BUS, VLAK) či Domašov nad Bystřicí (BUS, VLAK). Pro otrlější sportovce také stezku s brody přes řeku Bystřicí. Sevřené údolí řeky zde překvapí svou divokostí, voda hučí a ze svahů trčí četné skalní výchozy. Stezek a cyklostezek je ale na výběr spousta, místy

se lze v nepřehledném terénu setkat s jejich ne příliš dobrým značením a hrozí možnost zabloudění, naštěstí jsou tamní lesy protkány sítí všelijakých jiných lesních cest.

Údolí Březné je přístupné po turisticky značených cestách, pro které jsou výchozími body Zábřeh (BUS, VLAK), Hoštejn (BUS, VLAK) a Štítý (BUS, VLAK). Je zde umístěna síť cyklostezek se stejnými výchozími body jako u turistických cest. Většina z nich vede údolními nivami řek, ale díky zvlněnému terénu mají některé i poměrně náročná stoupání a sjezdy. V území najdeme též dostatek informačních cedulí.

Co se týče dostupnosti, popř. rychlosti dojetí na místo z krajského města, jsou všechny tři posledně jmenované nejlépe přístupné vlastní automobilovou dopravou nebo je nejlepším způsobem vydat se odněkud někam, z jednoho spoje k druhému, není ale vyloučeno, že například o víkendu, ujede-li nám jeden autobus, jiný už nejede.

Můžeme říci, že o parky méně rozsáhlé se příslušný úřad stará lépe než o parky s větší rozlohou či zasahujícími do dvou různých krajů. Příslušná obec s rozšířenou působností či obec, v jejímž katastru park leží, se o publicitu parku velice dobře stará. Například město Prostějov uspořádalo v městském muzeu výstavu na téma *Velký Kosíř – příroda a lidé*, pořádají zde různé akce v podobě výstupů na vrchol Kosíře a mimo jiné bylo o přírodním parku vydáno i naučně-zábavné DVD nazvané *Velký Kosíř – pýcha Hané* ve spolupráci s prostějovským Ekologickým audiovizuálním centrem (Skyfilm). Podobně je tomu i v Terezkém údolí, kde se obec Náměšť na Hané ve spolupráci s Olomouckým krajem také postarali o vydání DVD s názvem *Terezké údolí. Dívejte se srdcem*, taktéž od firmy Skyfilm.

Základní informace o parcích najdeme též na internetu, ale většinou pod krajem, Olomouckým či Moravskoslezským v sekci o přírodě. Svou vlastní stránku má pouze Velký kosíř. Terezké údolí má stránku v rámci obce Náměšť na Hané.

Nemyslím, že by ostatní parky trpěly nedostatkem návštěvníků díky tomu, že nemají své internetové stránky nebo o nich nevyšlo nějaké propagační dílo. Tím, že jsou plošně rozsáhlejší jsou i více v povědomí lidí širšího okolí. Ale jistě by trocha publicity nebyla na škodu, tyto oblasti totiž mají dobrý potenciál, proč být navštíveny a turisté to moc dobře vědí. Lepší propagaci ze strany kraje by si určitě zasloužily a přispělo by to nejen k větší návštěvnosti místních obyvatel, ale například cizinců. To ovšem otevírá další otázku ohledně ubytovacích kapacit či kempů, kterých se ve sledovaných lokalitách příliš mnoho nenalézá.

Obr. 20 Návrh nové rozhledny na Kosíři (<http://www.kosir.cz>)

Obr. 21 Stará pozorovací věž na vrchu Homole (Havlíková, 23.10.2010)

9 Závěr

V Olomouckém kraji je celkem šest přírodních parků jejichž celková rozloha činí cca 6,5 procent plochy kraje. Relativně zachovalou přírodu a typicky krajinný ráz je možno vidět poměrně blízko od krajského města Olomouce, většinu parků totiž najdeme ve vzdálenosti do 35 kilometrů, nejodlehlejším je přírodní park Březná. Parky lákají k návštěvě téměř nedotčenou přírodou s bohatstvím chráněných druhů rostlin a živočichů. Nalezneme zde spousty různých typů biotopů, které tvoří nádhernou mozaiku pro oko znalce i laika.

Podle mého názoru jsou v mnohém zajímavější a využitelnější pro volnočasové aktivity Olomoučanů než klasická chráněná území pro své striktní předpisy. Ne nadarmo byly tyto regiony dříve vymezeny jako oblasti klidu. Tato území jsou již dlouho hojně využívány k rekreaci a turistice, které někdy samozřejmě přispívají k degradaci lokalit. Vše závisí jen na člověku, ten zde ale může využívat dobrou síť stezek a cyklostezek a čerpat informace na naučných stezkách. K většímu pohodlí návštěvníků by se toho jistě dalo ještě spoustu dobudovat. Ale na druhou stranu nechme přírodu přírodou, ať ji vidíme v její plné síle a kráse.

Pokud se podaří zachovat jejich základní rysy alespoň v takovém rozsahu jako nyní a budeme i nadále pečovat o jejich zlepšování, můžeme stále mluvit o velice atraktivním prostředí nejen pro život. Zasloužili by si mnohem větší podporu a zájem ze strany správců a zřizovatelů. Větší míra publicity a medializace by jistě přispěla ke zvýšení povědomí mezi lidmi a potenciálními návštěvníky. Je ovšem otázkou, zda-li by tyto relativně malé oblasti unesli větší nápor turistů. Možná je dobře, že je tyto krajiny zatím nevítají .

Summary

Natural Park is generally protected under the Act No. 114/1992 Coll. on nature and landscape. They are established by decree of the regional authority and restrict activities that could disturb damage or destroy the preserved state territory. It is valuable to its landscape character and concentration of natural and aesthetic values. The category of „natural park“ is identical with the previously used category of „rest area“. They were established to limit the adverse effects of recreational use of these areas. These parks are like little landscape protected areas, which have their own administration. It is therefore the cultural landscape of natural ecosystems and residential services.

The work examines the Olomouc region, which is published six nature parks; two extend to the adjacent Moravian-Silesian region. Total site area is 6,5 percent of the area of Olomouc region. Reference sites are near the Olomouc city, up to about 35 km. All these parks have high landscape value and the occurrence of a number of specially protected species of organisms. At parks there are also other specially protected areas. They are national nature reserves, national natural monuments, nature reserves and natural monuments. Also, there are seven protected areas of European importance (network Nature 2000 is made according to uniform criteria for the entire European Union). The aim of the network is to ensure the protection of threatened species of fauna and flora and type of natural habitats.

These areas have been long time widely used for recreation and tourism. We are improving the network of trails and bike paths, nature trails created with information signs. Repair and build new view- towers. All natural parks are worth visiting, because they have beautiful countryside.

Seznam použité literatury

- Culek, M. a kol.: Biogeografické členění České republiky. Praha, Enigma 1996, 347 s.
- Demek, J.: Zeměpisný lexikon ČSSR – hory a nížiny. Praha, Academia 1987, 574 s.
- Demek, J., Novák, V. a kol.: Neživá příroda. Vlastivěda Moravská. Země a lid. Brno, Spektrum 1992, 242 s.
- Dostálík, S., Dubová, Z., Krátký, M.: Chráněná území okresu Olomouc. Olomouc, Sagittaria 2008, 92 s.
- Gába, Z.: Okres Šumperk – Okres Jeseník. Průvodce přírodou a historií. Šumperk, Vegaprint 1996, 40 s.
- Kol.: Natura 2000 v Olomouckém kraji. Olomouc, Oddělení ochrany přírody Krajského úřadu Olomouckého kraje, 2009, 87 s.
- Machar, I.: Hodnocení důsledků koncepce. Program rozvoje územního obvodu Olomouckého kraje na území a stav ochrany Evropsky významných lokalit a Ptačích oblastí v území Olomouckého kraje podle § 45i zákona č.114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny v platném znění. Horka nad Moravou 2005, 20 s.
- Matoušová, M.: Geomorfologické poměry Přírodního parku údolí Bystřice. [Diplomová práce] Univerzita Palackého v Olomouci, Přírodovědecká fakulta, katedra geografie, 2010, 77 s.
- Míchal, I., Petříček, V.: Péče o chráněná území. II. Lesní společenstva. Praha 1999, 714 s.
- Petříček, V.: Péče o chráněná území. II. Nelesní společenstva. Praha 1999, 451 s.
- Sojáková, B.: Štítecko. Štíty, iStudio.cz 2006, 30 s.
- Šafář, J. a kol.: Olomoucko. Chráněná území ČR, svazek VI. Praha, Agentura ochrany přírody a krajiny ČR a EkoCentrum Brno, 2003, 454 s.
- Vlček, V. a kol.: Zeměpisný lexikon ČSR–Vodní toky a nádrže. Academia, Praha 1984, 315 s.
- Zákon č. 114/1992 o ochraně přírody a krajiny. Praha, Česká národní rada, 1992, 82 s.

Internetové zdroje

Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky. [online]. [c2011] [cit. 2011-04-11]. Dostupný z WWW <<http://www.nature.cz>>.

Hrady.cz. [online]. [c2005 - 2011] [cit. 2011-04-23]. Dostupný z WWW <<http://www.hrady.cz>>.

Koncepce ochrany přírody a krajiny pro území Olomouckého kraje. Analytická a koncepční část. [online]. [c2004] [cit. 2011-03-09]. Dostupný z WWW <<http://www.kr-olomoucky.cz>>.

Městys Náměšť na Hané. [online]. [cit. 2011-03-08]. Dostupný z WWW <<http://www.namestnahane.cz>>.

Moravskoslezský kraj. [online]. [c2008] [cit. 2011-02-25]. Dostupný z WWW <<http://iszp.kr-moravskoslezsky.cz>>.

Olomoucký kraj. [online]. [c2009] [cit. 2011-03-10]. Dostupný z WWW <<http://www.kr-olomoucky.cz>>.

Olomoucké výhledy. [online]. [c2010] [cit. 2011-04-12]. Dostupný z WWW <<http://www.olomouckevyhledy.upol.cz>>.

Prostějovský deník. [online]. [c2011] [cit. 2011-04-11]. Dostupný z WWW <<http://prostejovsky.denik.cz>>.

Rozhledna Velký Kosíř. [online]. [c2009 - 2011] [cit. 2011-04-11]. Dostupný z WWW <<http://www.kosir.cz>>.

Rýmařovsko. [online]. [cit. 2011-03-08]. Dostupný z WWW <<http://www.rymarovsko.cz>>.

Sagittaria - sdružení pro ochranu přírody střední Moravy. [online]. [c2011] [cit. 2011-04-11]. Dostupný z WWW <<http://www.sagittaria.cz>>.

Seznam. Mapy. [online]. [c2005-2008] [cit. 2011-03-04]. Dostupný z WWW <<http://www.mapy.cz>>.

Skyfilm: Ekologické audiovizuální centrum Prostějov. [online]. [c2008] [cit. 2011-04-23]. Dostupný z WWW <<http://www.skyfilm.cz>>.

Štítecko. [online]. [c2009] [cit. 2011-04-28]. Dostupný z WWW <<http://www.stitecko.cz>>.

Treking.cz. Kam na výlet. [online]. [c2009] [cit. 2011-03-15]. Dostupný z WWW <<http://www.treking.cz>>.

Wikipedie. Otevřená encyklopedie. [online]. [c2009] [cit. 2011-03-04]. Dostupný z WWW <<http://cs.wikipedia.org>>.